

Publicēts: Komersanta Vēstnesis > 14.03.2007 11 (67) > Likumu ABC

Personas interešu aizsardzība iepirkuma procedūrā

Agris Repšs, zvērināts advokāts, "Sorainen Law Offices" partneris, Kaspars Frīdenbergs-Ansbergs, "Sorainen Law Offices" jurista palīgs

Foto: A.Hermanis
Agris Repšs

Foto: A.Hermanis
Kaspars Frīdenbergs-Ansbergs

"Nereti, saņemot iepirkumu procedūras rezultātu un izvirzot pretenzijas par to pasūtītājam, izrādās, ka iebildumi īstenībā ir par iepirkuma procedūras dokumentāciju."

Šā raksta mērķis ir sniegt vispārīgu pārskatu par Publisko iepirkumu likuma un likuma "Par iepirkumu sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju vajadzībām" regulējumu par pasūtītāju pieņemto lēmumu pārsūdzību, kā arī sniegt ieteikumus labāku pārsūdzības rezultātu sasniegšanai.

Vispirms noskaidrot nosacījumus

Sākotnēji jānorāda, ka ar jēdzienu "iepirkuma procedūra" šā raksta ietvaros tiek saprastas iepirkuma procedūras, ko rīko saskaņā ar Publisko iepirkumu likumu un likumu "Par iepirkumu sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju vajadzībām". Raksta mērķis nav analizēt atšķirības starp šiem iepirkumu veidiem, kā arī aplūkot specifiskas minēto divu likumu piemērošanas problēmas un Iepirkumu uzraudzības biroja praksi.

Tomēr jānorāda, ka pirms piedalīšanās iepirkuma procedūrā komersantam, pirmkārt, vajadzētu pārliecināties par iepirkuma procedūras veidu un noskaidrot, uz kāda normatīvā akta pamata iepirkuma procedūra tiek rīkota.

Otrkārt, ir jānoskaidro tiesību aktu loks, kas regulē iepirkuma procedūras, un tiesību akti, pamatojoties uz kuriem komersants var pieprasīt savu interešu aizsardzību. Visi normatīvie akti, kas regulē iepirkuma procedūras, nosacīti varētu tikt iedalīti starptautiskajos un nacionālajos. Pie starptautiskajiem tiesību aktiem noteikti jāmin Eiropas Parlamenta un Padomes 2004.gada 31.marta direktīva 2004/18/EK, kā arī Eiropas Parlamenta un Padomes 2004.gada 31.marta direktīva 2004/17/EK. Lai gan minētās direktīvas ir ieviestas nacionālajā likumdošanā, tomēr to noteikumi arī ir izmantojami savu interešu aizsardzībai.

Savukārt nacionālajā līmenī svarīgākie tiesību akti ir jau iepriekš minētie likumi - Publisko iepirkumu likums un likums "Par iepirkumu sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju vajadzībām". Jāuzsver, ka pastāv arī specifiski regulējumi par atsevišķu līgumu piešķiršanu.

Publisko iepirkumu likumā un likumā "Par iepirkumu sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju vajadzībām" ir paredzēti vairāki mehānismi, kā komersantiem aizsargāt savas intereses iepirkuma procedūrā. Šo mehānismu pārzināšana un efektīva izmantošana dod iespēju veiksmīgāk piedalīties iepirkumu procedūrās.

Mehānismi pasūtītāja lēmumu pārsūdzībai

Gan Publisko iepirkumu likums (11.un 12.nodaļa), gan likums "Par iepirkumu sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju vajadzībām" (15.nodaļa) paredz, ka pasūtītāju pieņemtie lēmumi ir pārsūdzami Iepirkumu uzraudzības birojā (IUB), kas ir Finanšu ministrijas padotībā esoša tiešās valsts pārvaldes iestāde. Sūdzību un iesniegumu izskatīšana ir viena no svarīgākajām IUB funkcijām, kuras mērķis ir nodrošināt ātru un efektīvu pasūtītāju pieņemto lēmumu pārsūdzību.

Lēmumu pārsūdzība publiskajā iepirkumā

Nosacīti iesniegumus par pasūtītāju pieņemtajiem lēmumiem varētu sadalīt divās daļās:

- iesniegumi par pasūtītāja veidoto iepirkuma procedūras dokumentāciju;
- iesniegumi par iepirkuma procedūras rezultātiem.

Šiem iesniegumu veidiem ir atsevišķa iesniegšanas kārtība, kas jāņem vērā, pārsūdzot pasūtītāju pieņemtos lēmumus.

Iesniegumi par iepirkuma procedūras dokumentāciju. Saskaņā ar Publisko iepirkumu likuma 83.panta ceturto daļu iesniegumu par atklāta konkursa nolikumā, uzaicinājumā, kā arī citos iepirkuma procedūras dokumentos iekļautajām prasībām var iesniegt pasūtītājam ne vēlāk kā sešas darbdienu pirms piedāvājumu iesniegšanas termiņa beigām. Ja pasūtītājs divu darbdienu laikā pēc iesnieguma saņemšanas nav novērsis iesniegumā norādītos pārkāpumus vai nav sniedzis rakstveida atbildi iesnieguma iesniedzējam, iesnieguma iesniedzējs līdz piedāvājumu iesniegšanas termiņa beigām var iesniegt iesniegumu IUB.

Piemēram, ja konkursa nolikumā ir iekļauta prasība, kura kādam no piegādātājiem šķiet netaisnīga, tad šāda prasība ir apstrīdama pirms piedāvājuma iesniegšanas termiņa beigām, vispirms iesniedzot iesniegumu pasūtītājam.

Ārkārtīgi būtiski ir ievērot, ka šāds iesniegums vispirms ir iesniedzams pasūtītājam, turklāt ievērojot noteikto sešu darba dienu termiņu. Ja šāds iesniegums pasūtītājam nebūs iesniegts vai būs iesniegts, neievērojot minēto termiņu, IUB iesniegumu nepieņems.

Iesniegums par iepirkuma procedūras rezultātiem. Iesniegumu par iepirkuma procedūras rezultātiem saskaņā ar Publisko iepirkumu likuma 83.panta otro daļu var iesniegt līdz iepirkuma līguma noslēgšanai. Savukārt pasūtītājs drīkst slēgt iepirkuma līgumu ne agrāk kā vienpadsmitajā dienā pēc paziņojuma par iepirkuma procedūras rezultātiem publicēšanas internetā. Šāds paziņojums tiek publicēts Iepirkumu uzraudzības biroja mājaslapā www.iub.gov.lv.

Svarīgi ir ievērot, ka termiņš tiek skaitīts tieši no interneta sludinājuma publicēšanas brīža. Teorētiski nav izslēgta iespēja, ka iesniegums par iepirkuma procedūras rezultātiem tiek iesniegts vēlāk kā desmit dienas pēc rezultātu publicēšanas un tiek pieņemts, jo pasūtītājs vēl nav noslēdzis līgumu, taču praksē noteikti vajadzētu ievērot šo desmit dienu periodu, jo pasūtītāji parasti cenšas iespējami ātrāk noslēgt iepirkuma līgumus ar procedūru uzvarētājiem.

Desmit dienu termiņš, kurā pasūtītājs nedrīkst slēgt līgumu, ir sava veida moratorijs, kas ļauj, iesniedzot sūdzību, apturēt iepirkuma līguma noslēgšanu. Ja ir iesniegts iesniegums par iepirkuma procedūras rezultātiem, pasūtītājam ir aizliegts slēgt iepirkuma līgumu (Publisko iepirkumu likuma 83.panta trešā daļa).

Atkarībā no tā, vai konstatēti kādi pārkāpumi pasūtītāja darbībā, IUB iesniegumu izskatīšanas komisija pieņem lēmumu atļaut slēgt iepirkuma līgumu vai aizliegt slēgt iepirkuma līgumu, attiecīgi norādot, vai procedūra izbeidzama, vai arī rezultāti ir jāpārvērtē.

Lēmumu pārsūdzība saskaņā ar likumu "Par iepirkumu sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju vajadzībām"

Savukārt likuma "Par iepirkumu sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju vajadzībām" 77.panta otrā daļa paredz, ka iesniegumu par procedūras rezultātiem vai iepirkuma dokumentācijā ietvertajām prasībām ieinteresētais piegādātājs var iesniegt IUB līdz iepirkuma līguma noslēgšanai vai, ja iepirkuma līgums ir noslēgts, ne vēlāk kā divu mēnešu laikā no dienas, kad šajā likumā noteiktajā kārtībā publicēts paziņojums par rezultātu "Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī" vai IUB interneta mājaslapā.

Likums "Par iepirkumu sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju vajadzībām" neizšķir īpašu kārtību atsevišķu iesniegumu veidiem.

Jāņem vērā, ka, atšķirībā no Publisko iepirkumu likuma, likums "Par iepirkumu sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju vajadzībām" paredz iespēju iesniegt sūdzības jau pēc iepirkuma līguma noslēgšanas. Šajā gadījumā IUB lemj par sabiedrisko pakalpojumu sniedzēja pieņemtā lēmuma tiesiskumu. Šāds lēmums var noderēt turpmākajā tiesvedībā, jo IUB nav tiesīgs atcelt jau noslēgtus iepirkuma līgumus.

Kā minēts jau iepriekš, IUB pieņem lēmumu atļaut vai aizliegt slēgt iepirkuma līgumu, tomēr jāuzsver, ka saskaņā ar likuma "Par iepirkumu sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju vajadzībām" nosacījumiem IUB var vērtēt arī sabiedrisko pakalpojumu sniedzēja pieņemtā lēmuma tiesiskumu vai prettiesiskumu, ja iepirkuma līgums jau noslēgts. Arī saskaņā ar minētā likuma 77.panta trešo daļu sabiedrisko pakalpojumu sniedzējs nav tiesīgs slēgt iepirkuma līgumu, ja iesniegta sūdzība IUB.

Savukārt IUB lēmumi ir pārsūdzami Administratīvajā rajona tiesā.

Ieteikumi pasūtītāju lēmumu pārsūdzībai

Gan Publisko iepirkumu likums (83.panta septītā daļa), gan likums "Par iepirkumu sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju vajadzībām" (77.panta piektā daļa) paredz, kāda informācija ir jānorāda iesniegumā vai sūdzībā. Šai informācijai (iesniedzēja nosaukums un adrese, procedūru identificējoša informācija, pasūtītāja nosaukums un adrese, fakti un iesniedzēja prasījums) noteikti jābūt iekļautai iesnieguma vai sūdzības tekstā. Teorētiski iesniegums vai sūdzība varētu sastāvēt no četrām rindkopām, tomēr praksē iesnieguma vai sūdzības gatavošanai vajadzētu pievērst lielāku uzmanību. Paša komersanta interesēs ir sagatavot kvalitatīvu sūdzības vai iesnieguma tekstu.

Ņemot vērā Publisko iepirkumu likumā paredzētās divu veidu sūdzības, ļoti būtiski ir jau no paša iepirkumu procesa sākuma vērtēt iepirkuma nolikumu un nenokavēt iespēju iesniegt iesniegumu par šo nolikumu. Nereti, saņemot iepirkumu procedūras rezultātu un izvirzot pretenzijas par to pasūtītājam, izrādās, ka iebildumi īstenībā ir par iepirkuma procedūras dokumentāciju. Tomēr, tā kā iespēja par to celt iebildumus nav izmantota, pēc rezultātu pasludināšanas šāds iesniegums, kas pamatots tikai ar pretenzijām par iepirkuma nolikumu, IUB netiks izskatīts.

Iesniegumā vai sūdzībā noteikti būtu jāmin konkrētas tiesību normas, kuras ir pārkāpis pasūtītājs, vienlaikus norādot dokumentus, no kuriem šis pārkāpums ir secināms (pasūtītāja iepirkuma komisijas sēžu protokoli, piedāvājuma teksts u.c.). Šādas informācijas norādīšana palielina iespēju panākt sev labvēlīgu lēmumu.

Tāpat svarīgi ir ievērot, ka IUB nepieņems lēmumu par iepirkuma procedūras uzvarētāju, bet tikai vērtēs pasūtītāja darbību likumību, tādēļ vajadzētu koncentrēt savu uzmanību tieši uz pasūtītāja pieļautajiem pārkāpumiem, nevis uzsvērt sava piedāvājuma pārkāpumu.

Praksē nav sevišķi efektīva stratēģija norādīt tikai uz sava piedāvājuma izdevīgumu, jo šo jautājumu IUB nevērtē, lai gan tas varētu kalpot kā papildu arguments, norādot uz pasūtītāja pieļautajiem pārkāpumiem. Visbeidzot jāuzsver, ka paša komersanta interesēs ir iesniegumā vai sūdzībā norādīt vēlamu rezultātu (procedūras izbeigšana vai piedāvājumu pārvērtēšana).

Papildus jau iepriekš minētajam vēl jānorāda, ka tikai komersanta interesēs ir vērtēt pasūtītāja izvirzītās prasības vēl pirms piedāvājuma iesniegšanas, jo, iesniedzot iesniegumu vai sūdzību par iepirkuma procedūras dokumentāciju, ir iespējams panākt sev labvēlīgāku regulējumu jau

sākotnējā iepirkuma procedūras stadijā.